

Informatiebundel evaluatie Omgevingsvisie FlevolandStraks

PS Sessie deel 3 'Actualiteiten' 13 april 2022

Inleiding

In deze notitie leest u achtergrondinformatie bedoeld ter voorbereiding op de beeldvormende sessie 'Actualiteiten', de derde beeldvormende sessie in het evaluatietraject Omgevingsvisie FlevolandStraks. Deze bundel gaat in op verschillende trajecten en actuele ontwikkelingen en de mogelijke relatie die deze hebben met de Omgevingsvisie FlevolandStraks.

Een actuele Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie FlevolandStraks is in 2017 door Provinciale Staten vastgesteld als richtinggevend document. Daarin zijn voor zeven opgaven de ambitie van de provincie geformuleerd. De wereld heeft na het vaststellen van de visie niet stil gestaan. Vanuit het gegeven dat

- Provinciale Staten deze Omgevingsvisie nu circa vijf jaar geleden innovatief hebben opgesteld en vastgesteld,
- er sindsdien de nodige ervaring is opgedaan met de uitvoering van de visie en het werken met de andere instrumenten van de Omgevingswet,
- er (nieuwe) maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken op Flevoland afkomen,

hebben wij gemeend dat het een goed moment is om een tussentijdse evaluatie van de Omgevingsvisie en de uitvoering daarvan te starten. Dit omdat u als staten dan in de gelegenheid bent om uitspraken te doen over de werking van de visie en ook een volgende staten in 2023 verder kunnen met de uitvoering van de actuele visie over de ontwikkeling van deze provincie.

Via het ingezette traject van evaluatie en een eventueel besluit tot actualisatie wordt beoogd Provinciale Staten in positie te brengen om de visie actueel te houden en om uitspraken te doen over de koers van onze provincie. Het college wil dit proces faciliteren en investeert met name aan de voorkant om de juiste informatie aan te reiken zodat Provinciale Staten weloverwogen besluiten kunnen nemen over de visie.

Waar staan we nu?

In 2021 is gestart met de voorbereiding van de evaluatie van de Omgevingsvisie. Dit is ten behoeve van de centrale vraag die straks voor de zomer voorligt bij uw staten op basis van de evaluatie: Bent u van mening dat de Omgevingsvisie FlevolandStraks moet worden aangepast? En wanneer deze vraag met 'ja' wordt beantwoord: hoe dan? Er zijn in 2021 voor de evaluatiefase twee belangrijke bouwstenen opgeleverd, namelijk de Monitor Omgevingsvisie en de Tussenrapportage 'Leren van de Omgevingsvisie' van Lysias Advies. Met de procedurecommissie (PC) is besproken de evaluatiefase in drie beeldvormende sessies vorm te geven, te weten:

1. Monitor Omgevingsvisie (12 januari); een eerste beeld van de voortgang 'waar staan we nu?' In deze monitor vindt u een inhoudelijke weergave van de uitvoering van de Omgevingsvisie.
2. Tussenrapportage Lysias (2 februari); 'hoe gaat het met de uitvoering? Welke keuzes zijn er te maken?' Dit onderzoek houdt de provincie de spiegel voor en stelt dilemma's aan de orde die kunnen helpen om in de volgende fase keuzes te maken en de richting aan te geven.
3. Actualiteiten; 'wat gebeurt er om ons heen?' wat zijn de grote actuele vraagstukken? De informatie die we delen is bedoeld om het veld te overzien, om inzicht te geven in de verbanden tussen de diverse sporen en ontwikkelingen.

Actuele ontwikkelingen

Deze informatiebundel is bedoeld als achtergrond voor de derde en laatste sessie 'Actualiteiten'. In de procedurecommissie van 14 maart is besloten de sessie 'Actualiteiten' (de laatste van het drieluik beeldvorming) in april te agenderen. De fase van evaluatie is inventariserend van aard, vooral bedoeld om informatie te verzamelen, te leren van de ervaringen van de werking van de Omgevingsvisie van de afgelopen jaren en om te verkennen op welke vragen Provinciale Staten een antwoord wil. De beeldvorming bestaat uit feitelijk informeren en peilen en toetsen. In deze fase van beeldvorming worden nog geen keuzes gemaakt of oplossingen aangedragen.

Van evaluatie naar besluitvorming

Daarna wordt de fase van oordeelsvorming en besluitvorming voorzien. In de fase van oordeelsvorming worden de uitkomsten van de drie beeldvormende sessies bij elkaar gebracht. Hierbij kijken we naar de voortgang van de uitvoering van de visie, naar de uitvoeringsstructuur (werkwijze, organisatie en samenhangende en cyclische structuur van Omgevingswetinstrumentarium en P&C cyclus) als ook naar actualiteiten en toekomstige ontwikkelingen. Met de procedurecommissie wordt besproken hoe dit proces van oordeelsvorming- en besluitvorming er verder uit komt te zien.

Derde beeldvormende sessie – april 2022

Het onderwerp van het derde deel van het drieluik van beeldvorming is 'Actualiteiten' en is bedoeld als bouwsteen voor de evaluatie van de Omgevingsvisie. In deze sessie worden diverse externe ontwikkelingen gedeeld. Deze invloeden van buitenaf kunnen gevolgen hebben op de vraag of actualisatie van de Omgevingsvisie FlevolandStraks nodig is en zo ja in welke mate. De provincie krijgt de komende jaren te maken met deze ontwikkelingen. Provinciale Staten (PS) zullen keuzes moeten maken. Daarvoor is een actuele visie nodig; en PS stellen deze kaders. De derde sessie en deze Informatiebundel bieden een overzicht van relevante actualiteiten, nieuwe inzichten en bestuurlijke ontwikkelingen. Deze worden gepositioneerd binnen de context van de Omgevingsvisie FlevolandStraks en het Omgevingswetstelsel. Op deze wijze wordt getracht een hanteerbaar en bruikbaar overzicht te creëren voor het politieke gesprek.

De ontwikkelingen die we in deze bijeenkomst aan PS voorhouden kunnen van invloed zijn op de huidige Omgevingsvisie. Voor alle duidelijkheid: de huidige Omgevingsvisie bevat de maatschappelijke opgaven die PS hebben vastgesteld voor de periode tot 2030 en verder. Zij is het kaderstellend visiedocument. Aan deze opgaven wordt hard gewerkt. Indien opgaven in deze bundel niet expliciet worden genoemd, dan betekent dit dat deze van fundamentele waarde zijn en niet ter discussie staan. Sterker nog: deze meer randvoorwaardelijke opgaven, zoals het *Verhaal van Flevoland* en ook *Ruimte voor Initiatief*, staat als een huis en is fundamenteel voor alle andere opgaven, ook eventuele nieuwe, herijkte of geactualiseerde opgaven voor Flevoland. Deze opgaven zijn in 2017 geformuleerd, ze zijn de afgelopen jaren ingevuld, maatschappelijk verrijkt en integraal van toepassing en zijn actueler dan ooit.

Leeswijzer

De informatie die u in deze notitie wordt aangereikt bestaat uit twee onderdelen:

Deel 1 Actualiteiten geeft een algemene introductie van een aantal actualiteiten, trends en ontwikkelingen waarbij de regionale/ nationale urgentie wordt geduid. Het is met name een compilatie van informatie vanuit een aantal trajecten waarover u in de afgelopen periode informatie heeft gekregen. Het gaat om:

- Regeerakkoord
- Ruimtelijke kaarten
- Routekaart Flevoland Bouwt voor Nederland
- Samen Maken We Flevoland
- Strategische samenwerkingsagenda Rijk-Regio
- Omgevingsvisies medeoverheden
- Bestuurlijke vernieuwing

Deel 2 Actuele ontwikkelingen opgaven Omgevingsvisie FlevolandStraks geeft een aantal observaties weer van ontwikkelingen binnen de bestaande opgaven van de Omgevingsvisie FlevolandStraks.

De aangeboden informatie in deze informatiebundel is beknopt. U kunt zich verder in onderwerpen verdiepen; daarvoor hebben we een globale inventarisatie gedaan van (beleids-)documenten die van invloed kunnen zijn op de actualiteit van de Omgevingsvisie zoals Provinciale Staten deze in 2017 is vastgesteld. Hiervoor verwijzen wij u naar **bijlage 1 Beleidsvorming en afspraken**.

Deel 1 Actualiteiten

Inleiding

We starten met een ambitietekst uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks (2017):

'In 2030 en verder is Flevoland de kroon op de Nederlandse poldertraditie. Het toont waar Nederland groot in is: land maken uit water en hierin een samenleving tot bloei laten komen. Bij nieuwe ontwikkelingen is er evenwichtige aandacht voor fysieke, sociale en economische aspecten. We durven hierbij te vernieuwen. Omdat we ervan overtuigd zijn, dat op basis van eigentijdse inzichten betere oplossingen mogelijk zijn.'

Deze kracht van Flevoland wordt bevestigd ook in het Manifest Wij zijn Flevoland! (2020): 'Flevoland heeft geschiedenis als 'man-made' land. Wij kunnen als geen ander het verhaal vertellen van ruimte en lef om ideeën tot uitvoering te brengen, kansen te benutten en een nieuwe samenleving op te bouwen. Het verhaal van een gebied dat een belangrijke sleutel is in de oplossing van landelijke vraagstukken. Dit verhaal van Flevoland is nog niet af en daarom vertellen we het opnieuw. We zien volop kansen om Flevoland ten volle tot ontwikkeling te laten komen. Als overheden - gemeenten, waterschap en provincie - doen we dit met vertrouwen in de toekomst van Flevoland en ons land. Juist nu we te maken hebben met een stikstofopgave, woonopgave en een klimaatopgave en met de gevolgen van het coronavirus, durven we te zeggen: Wij zijn Flevoland! Wij bieden ruimte en innovatiekracht, we verbinden, we kunnen de landelijke uitdagingen aan en zien mogelijkheden.'

WIJ ZIJN FLEVOLAND!

ONS AANBOD AAN NEDERLAND MET HET OOG OP DE TWEDE KAMERVERKIEZINGEN 17 MAART 2021

Flevoland is een unieke provincie met een eigen verhaal.

We hebben veel te bieden en wat ons kenmerkt is onze ontwikkelingsgerichte houding. Het heeft ons ver gebracht. Tegelijkertijd hebben we ook veel geleerd. Een provincie opbouwen gaat niet vanzelf, er gaat veel goed, tegelijkertijd zijn er ook een aantal flinke uitdagingen waar we voor staan nu en in de toekomst. Als provincie zetten we in op vraagstukken waar we een betekenisvol verschil kunnen maken. We hebben een aantal rollen, taken en bevoegdheden waar we verantwoordelijkheid voor dragen, we werken veelal in partnerschappen aan de ontwikkeling van ons gebied. We staan als middenbestuur midden in de samenleving en kennen het gebied op ons duimpje.

De wereld staat niet stil, integendeel zelfs. Er zijn vele actualiteiten die maken dat we alert moeten zijn; wat speelt er nu, wat speelt er straks, wat betekent dit voor ons en ons gebied en hoe doen we het met elkaar?

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

Het manifest is geen beleidsdocument; het is gebaseerd op het huidige beleid. In dit hoofdstuk worden echter actualiteiten geschetst die van invloed zijn op ons handelen en die tot nieuw beleid zullen leiden, tot ruimtelijke keuzes die moeten worden afgewogen, lokale, regionale en nationale belangen die om prioritering vragen. De centrale vraag van deze evaluatie is of de huidige Omgevingsvisie als beleidskader in voldoende mate onze (ruimtelijke) keuzes ondersteunt voor de maatschappelijke opgaven en vragen van de komende periode, zeg 2030, 2040 of zelfs Flevoland 2050. In het bijzonder omdat ze raken aan de taken en bevoegdheden die we als provincie hebben in het kader van de nieuwe Omgevingswet. We werken op basis van de geest van de wet, besluiten die we nemen zijn in hoge mate zelfbindend en vormvrij.

Regeerakkoord

In december 2021 werden VVD, D66, CDA en ChristenUnie het eens over het beleid voor de komende jaren. De afspraken zijn vastgelegd in het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'. Het is duidelijk dat de nieuwe regering regie op de ruimte hoog op de agenda heeft staan. Het regeerakkoord zegt hierover: 'Het kabinet zet zich in voor een goede ruimtelijke inrichting, het beschermen van onze natuur, het tegengaan van de funderingsproblematiek als gevolg van bodemdaling, het voorkomen van verrommeling en verdozing van onze leefomgeving en de ruimtelijke inpassing van onze energie transitie. Daartoe actualiseren we de Nationale Omgevingsvisie, scherpen deze aan en komen we met een uitvoeringsprogramma'. Daarbij kijkt het Rijk steeds nadrukkelijker naar de regio als de plek waar de keuzes gemaakt moeten worden.

In het bijzonder lichten we hier uit de onlangs gepubliceerde kamerbrief over de portefeuille Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (14 februari 2022). In deze brief wordt onder meer een beleidsbrief aangekondigd over het hernemen van de ruimtelijke regie en de aanscherping van de NOVI. De verwachting is dat de '100 dagen brief Ruimtelijke Ordening' in de eerste helft van mei uitkomt. Hierin komt onder andere een vertaling van EU- en nationale programma's naar – kwantitatieve- doelen per provincie.

Figuur: beoogde tijlijn uit kamerbrief Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (14 februari 2022)

Weblink: [Kamerbrief over portefeuille Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

In het regeerakkoord is ruimte vrijgemaakt om de landelijke opgaven aan te pakken. Drie grote fondsen zijn gevormd (stikstof, klimaat, bereikbaarheid). Tegelijkertijd wijzen de provincies en gemeenten erop dat de aanpak en realisatie van grote opgaven niet alleen maar voor rekening en risico van de medeoverheden kan komen. Als het Rijk dit vraagt zullen er middelen beschikbaar moeten zijn om het mogelijk te maken. Daar komen de geplande herziening van het Provinciefonds en de wijzigingen op het belastinggebied (nu de Motorrijtuigenbelasting) bij.

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

We hebben het regeerakkoord geanalyseerd. U vindt dit als bijlage bij deze notitie.

Vanuit onze provincie maken we duidelijk gemaakt dat we willen bouwen aan een samenleving. Ook zonder nationale opgaven hebben we achterstanden in voorzieningen die moeten worden ingelopen. Nieuwe maatschappelijke vraagstukken vragen om ruimtelijke keuzes. Flevoland is gerealiseerd om ontwikkelingen mogelijk te maken en daar zijn we trots op. Als regio hebben we een bod gedaan om nationale en regionale maatschappelijke opgaven in Flevoland te realiseren. De thema's van deze tijd zijn gewijzigd ten opzichte van de vaststelling van de Omgevingsvisie. En

het is verstandig om voorbij 2030 te kijken, naar 2050. Aanvullende thema's die Provinciale Staten voor een afweging van belangen en ruimtelijke keuzes stellen en die voor een integrale ontwikkeling van Flevoland in de komende decennia noodzakelijk zijn die zullen in een actuele Omgevingsvisie en/of Omgevingswetinstrumentarium een plaats moeten krijgen.

Maatschappelijk opgaven & druk op de ruimte

Het is evident: er zijn grote maatschappelijke opgaven die een enorme impact hebben op de Flevolandse en het gebied, die van zowel ruimtelijke als economische als sociale betekenis zijn. De woonopgave, klimaatverandering, energievoorziening, duurzame voedselvoorziening, stikstofproblematiek, transitie landelijk gebied, beschikbaarheid en betaalbaarheid van grondstoffen, gezondheid, sociale vraagstukken/ armoede, digitalisering, etc. Het zijn grote vraagstukken voor het stedelijke- en landelijke gebied. Onze uitspraak is dat we niet alleen huizen bouwen: we bouwen een samenleving. Dit vraagt om een integrale benadering.

Flevoland biedt ruimte, we kunnen uitdagingen aan en zien mogelijkheden. Tegelijkertijd: de opgaven zijn groot en ook de ruimtedruk neemt ook in Flevoland toe.

Op 23 juni 2021 bent u in de vergadering van de commissie RND meegenomen in de ruimtelijke vraagstukken die voortkomen uit de ontwikkelambities voor onze provincie. Er is een demonstratie gegeven van het instrument digitale kaart, waarmee het ruimtelijk beslag van verschillende opgaven en ambities op de kaart van Flevoland geprojecteerd kan worden. Hierbij zijn zes thema's uitgewerkt: Wonen, Economische ontwikkeling (werken), Energie, Natuur/Landschap, Bereikbaarheid en Landbouw.

Weblink:

[Beeldvormende sessie RND 23 juni 2021 15:30:00, Provincie Flevoland](#)

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

De Ruimtelijke kaarten geven weer dat het ruimtebeslag voor alle opgaven opgeteld groter is dan Flevoland aan ruimte heeft. Er zijn keuzes nodig:

- 1 Niet alles kan overal; we moeten bepalen hoe de schaarse ruimte wordt gebruikt; dit betekent dat niet alle ontwikkelingen gefaciliteerd worden; bepaalde ontwikkelingen willen we niet, die passen niet bij ons gebied, ons karakter, ons profiel
- 2 Hergebruik van ruimte levert mogelijkheden op voor nieuwe ontwikkelingen
- 3 Door opgaven te combineren en ruimtelijke verbindingen te leggen worden meer dan één opgaven ruimtelijk bediend. Voorbeelden genoeg

In onze Omgevingsvisie en/of Omgevingswetinstrumentarium zullen richtinggevende keuzes en ambities moeten worden afgewogen in ruimtelijke zin.

Routekaart Flevoland bouwt voor Nederland

De vier Noordelijke provincies, waaronder provincie Flevoland, hebben een aantal bouwstenen geformuleerd voor de enorme vraag naar woningen in Nederland. Deze bouwstenen zijn het aanbod van Noordelijk Nederland in reactie op de nationale opgaven op het gebied van woningbouw en economische structuurversterking. De aangenomen motie Koerhuis van 19 februari 2020 vraagt de regering met onze regio te verkennen of en hoe 100.000 woningen in Flevoland gerealiseerd kunnen worden. Sindsdien zijn de nodige stappen gezet in de provincie en is onder andere samenwerking gezocht met de gemeenten in Flevoland om een routekaart 100.000+ woningen op te stellen. De routekaart geeft een gedragen ambitie en aanpak voor de 100.000+ woningen opgave weer en geeft per gemeente de aandachtspunten en stand van zaken aan. Het realiseren van een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling staat hierbij voorop, aangezien een dergelijke bouwambitie een samenleving in veel facetten raakt.

Een eerste verkenning naar de locaties en capaciteit geeft aan dat er tot 2050 in de drie polders binnen de provincie Flevoland binnen een range van 90.000-115.000 woningen gerealiseerd kunnen worden. Grofweg is dit te verdelen over de drie gebieden:

- Zuidelijk Flevoland: 65.000-75.000 woningen (Almere stad, Oosterwold en Pampus, waarvan Pampus 25.000 a 35.000); 5
- Oostelijk Flevoland: 20.000-30.000 woningen (in Lelystad Warande en Lelystad Centrum ca.15.000 woningen en Dronten ca. 5.000 – 15.000). NB. Lelystad heeft nadat deze aantallen zijn gepubliceerd, het bod verhoogd van 15.000 woningen in Lelystad naar 40.000.) Dit gaat niet ten koste van het aantal woningen in andere gemeenten.
- Noordelijk Flevoland: 5.000-10.000 woningen (Urk Zeeheldenwijk, Emmeloord en overige locaties).

Weblink:

[DOCUVITP-2860619-v7-PS-mededeling-routekaart-Flevoland-bouwt-voor-Nederland-2.pdf](#)

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

Binnen de huidige Omgevingsvisie en ruimtelijke plannen is voldoende capaciteit beschikbaar voor deze woningbouw. De vraag is echter of daarmee invulling is gegeven aan onze opgave. Het gaat immers niet alleen om aantallen woningen. De Omgevingsvisie en/of Omgevingswetinstrumentarium zou richtinggevend mogen bepalen hoe onze woon- en leefomgeving er uit ziet, kwalitatieve en duurzame eisen. Ook de opbouw en toekomstbestendigheid, duurzaamheid, van de bestaande woningvoorraad, de woonwijken, mede gerelateerd aan de bevolkingsopbouw zijn grote vraagstukken van de toekomst. Het is de overweging om richting 2050 daarover als PS uitspraken te doen in de Omgevingsvisie en/of Omgevingswetinstrumentarium.

Samen Maken We Flevoland

Wij werken in regionale en landelijke samenwerking aan de ontwikkeling van de regio Flevoland. In het Manifest Wij zijn Flevoland! van september 2020 laten we samen één geluid horen als het gaat om de grote opgaven voor Flevoland. Met het Manifest hebben wij ons aanbod aan Nederland gepresenteerd. Het is het verhaal van een gebied dat een belangrijke sleutel is in de oplossing van landelijke vraagstukken. Dit doen wij als gezamenlijke overheden – provincie, gemeenten en waterschap - ieder vanuit de eigen rol en in samenwerking met elkaar onder de noemer ‘Samen Maken We Flevoland’ (SMWF).

Alhoewel Flevoland op onderdelen, portefeuilles en projecten goed samenwerkt, hebben de bestuurders in dit manifest de wens uitgesproken om meer integraliteit in de samenwerking te brengen. Acht overheden hebben daarom dit manifest opgesteld om duidelijk te maken wat Flevoland te bieden heeft. Na het uitbrengen van het manifest is een eerste bestuurlijke conferentie georganiseerd op 10 november 2020. Op basis van het manifest is gesproken over interbestuurlijke samenwerking en regionale vraagstukken.

Na aanleiding van deze eerste bestuurlijke conferentie is er zowel een bestuurlijke contactgroep (BCG) als ondersteunende ambtelijke contactgroep (ACG) ontstaan. De contactgroepen zijn in het leven geroepen om de relaties met elkaar te versterken, de bijdrage aan de landelijke opgaven in de schijnwerpers te zetten, dwarsverbindingen te zoeken en te signaleren waar gaten vallen. Sinds dien heeft de BCG energie gestoken in de intensivering van de samenwerking en zijn er conferenties, evenementen en een tweemaal bijeenkomsten voor de volksvertegenwoordiging georganiseerd. Wanneer de nieuwe raden zijn aangetreden zullen de gesprekken met de volksvertegenwoordiging verder worden opgepakt.

Weblink: [Provincie Flevoland - Samen Maken We Flevoland \(SMWF\) Raden Staten AV Bijeenkomst 17 december 2021 - YouTube](#)

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

Het Manifest Wij zijn Flevoland! is gebaseerd op bestaand beleid. Ook hebben we daarin concreet geformuleerd wat we bij een verdere ontwikkeling van Flevoland nodig hebben van elkaar en van het Rijk. Voor verdergaande ambities en nieuwe ontwikkelingen is een actueel beleidskader wenselijk: in een geactualiseerde Omgevingsvisie kunnen PS richting geven aan de ontwikkeling van Flevoland: gebieden voor woningbouw, bedrijvigheid, de aanleg van infrastructuur op het gebied van wegen, energie, digitalisering en een landbouwinfrastructuur. Daarbij baseren we ons op het principe van bodem en water als ordeningsprincipes.

Strategische Samenwerkingsagenda Rijk-Regio

Sinds de zomer van 2021 hebben Rijk en Regio elkaar vanuit het traject van SMWF intensief ontmoet, op bestuurlijk en op ambtelijk niveau. Er is op dit moment een inhoudelijke strategische samenwerkingsagenda Rijk-Regio in voorbereiding. Uitgangspunten daarbij zijn dat Rijk en Regio op basis van gelijkwaardigheid met elkaar in gesprek zijn. Met de formatie van een kabinet in januari 2022 en de start van de uitvoering van het regeerakkoord is een nieuwe fase gestart in de rijk-regio samenwerking. We merken dat het kabinet tempo wil maken. U heeft hier in de commissie RND op 2 maart jongstleden kennis van kunnen nemen (Rol in de Ruimte). Mogelijk dat het Rijk al in oktober 2022 tot afspraken wil komen.

IPO – Rol in de Ruimte – weblink:

[Beeldvormende sessie RND 02 maart 2022 15:30:00, Provincie Flevoland](#)

De invulling van de agenda gaat op dit moment uit van drie perspectieven:

- Verstedelijking, bereikbaarheid
- Transitie landelijk gebied, landbouw, leefbaarheid
- Economische ontwikkeling, innovatie, arbeidsmarkt

Daarnaast spelen de drie lagen (ondergrond, leeflaag en samenleving) een belangrijke rol en ook andere thema's komen aan bod als duurzaamheid, energievoorziening en sociale vraagstukken.

Aanleiding en urgentie

Rijk en regio wensen gezamenlijk op te trekken in de doorontwikkeling van Flevoland. Hiertoe wordt momenteel gewerkt aan de **strategische agenda Flevoland**. Er is vereende kracht van alle bestuurslagen nodig om de groei van Flevoland te realiseren met oog op de bestaande opgaven in de regio. De urgentie is tweeledig:

1. De **relatieve groei van de Flevolandse bevolking** en de daarmee gepaard gaande ontwikkelingsdynamiek van ongeveer 400.000 inwoners naar mogelijk 600.000 inwoners de komende decennia is groot en kan alleen door rijk en regio in gezamenlijkheid opgepakt worden.
2. Ook zonder de groei staat de regio voor een **ongekend complexe agenda**. Een agenda waar de vitaliteit en dynamiek van de stedelijke gebieden, bereikbaarheid en economie en arbeidsmarkt de grote thema's zijn. Ook vergen de energietransitie, de transitie in de landbouw, klimaatadaptatie en natuuropgaven aandacht, middelen en ruimte.

Uitgangspunten

- Gericht op een **langjarige samenwerking tussen rijk en regio**.
- Het gaat om **fysieke aspecten** voor het verder bouwen aan een duurzame samenleving in Flevoland
- Het aan de fysieke oriëntatie **verbonden maatschappelijk perspectief** is van belang om zo voor de gemeenschap tot een waardevolle inrichting van Flevoland te komen.
- De strategische agenda **tornt niet aan bestaande interbestuurlijke afspraken**.
- De strategische agenda bevat een **gedeeld, langjarig perspectief** voor Flevoland met opgaven, doelen, interventies en afspraken.

Figuur uit de praatplaat van de Strategische Agenda (meegestuurd met uitnodiging SMWF 17 december 2021)

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

Een aantal aanbevelingen over de werking van de Omgevingsvisie gaan over het vraagstuk van de sturing. De Omgevingsvisie is een sturingsdocument die richting geeft aan de ontwikkeling van Flevoland. Om de ambities van deze visie te realiseren zullen Provinciale Staten hun rol hebben te nemen. Ook landelijk wordt naar het middenbestuur gekeken om een regisserende rol op zich te nemen. Daarvoor zal de provincie haar instrumenten op orde moeten maken en de regionale belangen behartigen.

In Flevoland kan dit op een bij dit gebied en bij deze samenleving horende manier. De provincie geeft de richting aan en bepaalt samen met de partners haalbare ambities. Ook de invulling en realisatie wordt onder regie van de provincie opgepakt bijvoorbeeld via het instrument van één of meer Omgevingsprogramma's en de Omgevingsverordening. Steviger sturing vraagt om zichtbaarheid en betrokkenheid. Vooraf meedenken en meepraten, Provinciale Staten besluiten, gezamenlijke realisatie en monitoring van de uitvoering.

Dit zal overigens betekenen dat er ruimtelijke knopen moeten worden doorgesneden door Provinciale Staten. Door vooraf aan draagvlak en betrokkenheid te werken kan de provincie voor haar samenleving effectief aan haar ambities werken, met Rijk, waterschap en zeker ook met de lokale overheden en gemeenschappen.

Deze samenwerking kost nieuwe inspanningen: heldere sturingsvormen, cyclisch werken, integraliteit en op basis van gelijkwaardigheid, als één overheid. Door op politiek, bestuurlijk en ambtelijk niveau haar regionale opgaven aan te pakken kan de provincie Flevoland zeer effectief bijdragen aan haar maatschappelijke vraagstukken. Zo richt de provincie zich op onze inwoners in 2050: een fijne en duurzame leefomgeving.

De principes van de Omgevingsvisie zijn actueel. Vanuit de gedachte van adaptiviteit en flexibiliteit en de opgaven van morgen is de vraag of aanpassing van het instrumentarium en de inhoudelijke ambities nodig is gelegitimeerd.

Omgevingsvisies medeoverheden

De gemeenten hebben tot 3 jaar de tijd na inwerkingtreding van de Omgevingswet de tijd om hun visie in de nieuwe stijl gereed te hebben en zijn hier al voortvarend mee aan de slag. Een aantal overheden hebben al een visie in 2021 vastgesteld. Het Waterschap heeft in juli 2021 de Watervisie vastgesteld.

Inhoudelijke speerpunten/ thema's van de visies liggen met name op het ruimtelijk-economische domein: wonen, voorzieningen, bereikbaarheid en werken/economie. In meerdere visiedocumenten komen ook de groene kwaliteiten, duurzaamheidsvraagstukken en leefbaarheid terug. Bij een aantal visies worden ook uitdrukkelijk de thema's gezondheid en sociaal/ inclusiviteit genoemd en/of zijn er nadrukkelijke verbanden met het sociaal domein.

De observatie is dat alle visiedocumenten uitgaan van ontwikkeling en groei. Overall kan gezegd worden dat de medeoverheden vraagstukken zien op het gebied van:

- de ruimtelijke opgaven: toenemende claims op de ruimte
- integrale afweging: er moeten keuzes gemaakt worden
- samenhang tussen fysieke en sociale domein
- (structurele) betrokkenheid/ mede-eigenaarschap van inwoners/ samenleving bij de visie en realisatie daarvan
- van visie naar uitvoering/ uitwerking en levend houden van de visie

De conclusie is dat bij alle mede-overheden (rijk, gemeenten en waterschap) sprake is van hernieuwde visievorming alsook oriëntatie op uitwerking en uitvoering. In het Bestuurdersplatform Omgevingswet spreken de overheden en een aantal directe partners met elkaar over de samenwerking vanuit het instrumentarium van de Omgevingswet.

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

Gemeentelijke Omgevingsvisies worden bekeken/ beoordeeld vanuit de basis van de Omgevingsvisie FlevolandStraks. Wanneer we rekening houden met een toename van bijvoorbeeld 100.000+ woningen, dan vraagt dit om een herijking zowel op het sociale als op het fysieke domein. Vanuit deze ambities van groei en ontwikkeling is de verwachting dat niet alles kan. Er zullen ruimtelijke keuzes en meer afweging van regionale belangen moeten worden gemaakt. Provinciale Staten zijn hierin het centrale bestuursorgaan. Vanuit het Rijk zullen we rekening hebben te houden met een steviger regie en opgaven van nationale aard die op provinciale en regionale schaal vertaald moeten worden.

De doorvertaling van NOVI – waarbij is aangekondigd dat wordt gewerkt aan een nadere uitwerking en concretisering daarvan - naar de provinciale Omgevingsvisie past naar alle waarschijnlijkheid niet in onze huidige Omgevingsvisie. Een POVI-plus of POVI-extra is daarmee te rechtvaardigen als nadere uitwerking op regionale schaal en doorontwikkeling van Flevoland. Onze ambitie daarbij is dat Rijk, provincie en mede-overheden voor Flevoland, een ieder vanuit eigen rol en opdracht en mandaat, maar wel vanuit gelijkwaardigheid bijdraagt aan opgaveformulering en realisatie. En belangrijk: samen met betrokkenen, (toekomstige) inwoners en maatschappelijke partners.

Bestuurlijke vernieuwing

Maatschappelijke opgaven in Flevoland worden steeds meer in samenwerking aangepakt. Samenwerking tussen overheden, bedrijven, maatschappelijke partners en inwoners. Bijvoorbeeld grote vraagstukken, zoals het bouwen van voldoende woningen, de overgang naar een andere landbouw, duurzame economische ontwikkeling, infrastructurele vraagstukken en de energietransitie. Actieve regionale samenwerking is nodig om een gebied aantrekkelijk te maken om er te leven, te wonen en te werken. Er is niet meer 1 schaalniveau dat het primaat heeft bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. De Rijksoverheid heeft de afgelopen jaren die regionale samenwerking nog verder gestimuleerd, denk bijvoorbeeld aan de Regiodeals of de Regionale Energie strategieën. Maatschappelijke opgaven houden geen rekening met bestuurlijke grenzen.

Om deze reden is Samen Maken We Flevoland een energiek en dynamisch proces. De provincie werkt voor de samenleving en betreft de samenleving steeds intensiever bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. We kunnen en willen het als overheid niet alleen doen. We werken mét en vóór de samenleving. Participatie is een houding, een denkwijze, waarbij je als medewerker en bestuurder (zowel PS als GS-lid) van de provincie constant in verbinding staat met de samenleving.

In haar participatieverordening stellen PS kaders voor participatie vast. Daarmee is voor zowel de inwoners als voor overheden duidelijk hoe zij in welke fase van het beleidsproces betrokken worden. De participatieverordening biedt zo een palet aan instrumenten en afspraken waarmee inspraak, participatie en co-creatie passend kan worden ingezet bij het maken en uitvoeren van beleid. Dit geldt niet alleen voor de korte termijn; ook al is het ver weg en abstract, we willen de samenleving vragen mee te denken over de vraag wat de opgaven voor de komende decennia betekenen voor hun Flevoland. Deze betrokkenheid van inwoners bij hun eigen regio is nodig voor het nemen van weloverwogen besluiten en te maken keuzes hierbij.

Hoe verhoudt zich dit met de Omgevingsvisie FlevolandStraks?

De huidige Omgevingsvisie is gebaseerd op het gedachtegoed van de Omgevingswet: ruimte bieden, ontwikkelingen mogelijk maken. Vanuit deze basisgedachte is het aan Provinciale Staten om, in gesprek met de samenleving, de richting van de ontwikkeling van Flevoland te bepalen en de belangen af te wegen. PS zijn gekozen om keuzes te maken in het belang van die Flevolandse samenleving.

De betrokkenheid van de samenleving bij de herijking en in de fase van uitwerking van de ambities en doelen kan worden verbeterd. Dit is één van de conclusies van het onderzoek van Lysias Advies (de Tussenrapportage Leren van de Omgevingsvisie). Door een intensieve samenwerking met onder meer de mede-overheden en maatschappelijke middenveld kan de provincie de lokale samenleving betrekken bij beleid en uitvoering. Ook de voorbereidingen van de verkiezingen zorgen voor een podium waarop de ontwikkelrichting van Flevoland kan worden gedeeld.

Daarnaast kunnen activiteiten worden georganiseerd rond de opgaven en de verdere ontwikkeling van de Flevolandse samenleving.

Deel 2 Actuele ontwikkelingen opgaven Omgevingsvisie FlevolandStraks

De Omgevingsvisie FlevolandStraks is in 2017 vastgesteld. De visie is opgesteld vanuit het perspectief:

- Maatschappelijke vraag centraal
- Flexibel en adaptief
- Wederkerige samenwerking met partners
- Beleid koppelen aan uitvoeringskracht
- Flevolandse karakteristiek centraal en ontwikkelingsgericht

Er zijn in de visie zeven strategische hoofdoggaven voor de lange termijn benoemd:

- Het Verhaal van Flevoland
- Krachtige Samenleving
- Ruimte voor Initiatief
- Duurzame Energie
- Circulaire Economie
- Landbouw: Meerdere Smaken
- Regionale Kracht

De Flevo-principes geven inspiratie voor en richting aan de uitwerking:

- Werk opgavegericht
- Verrijk met eigenheid
- Doe mee en draag bij
- Durf te vernieuwen
- Wees betekenisvol
- Mensen maken Flevoland

Weblink: [Omgevingsvisie FlevolandStraks](#)

In het voorgaande deel zijn een aantal actualiteiten uitgelicht die impact hebben of naar verwachting gaan hebben op het gebied. In de uitvoering van de huidige opgaven van de Omgevingsvisie zien we ook diverse ontwikkelingen die goed zijn om te benoemen. Hierna wordt voor elk van de opgaven kort geschetst wat een aantal actuele ontwikkelingen zijn.

Het Verhaal van Flevoland

Het Erfgoedprogramma, de Landschapsvisie en gebiedsbranding zijn in samenhang ontwikkeld, vullen elkaar aan en vormen gezamenlijk de aanpak voor 'Het Verhaal van Flevoland'. Het vormt een onderlegger voor al het beleid van de provincie. Door het Verhaal uit te dragen en er aandacht aan te geven groeit de Flevolandse identiteit en verbondenheid en daarmee de trots op Flevoland. Het doel is om overzicht te houden op waar het Verhaal in terugkomt, en daar vanuit de provincie aandacht aan te geven. Tegelijkertijd wordt in de monitor opgemerkt dat er nog geen sprake is van een sterke Flevolandse identiteit of trots op Flevoland. Ook de mate van bekendheid van Flevoland kan vooral internationaal nog aan terrein winnen. Het gevoel van verbondenheid van Flevolandse met de provincie is lager dan gemiddeld in Nederland.

Krachtige Samenleving

Hier is het streven een trendbreuk te realiseren op het gebied van opleidingsniveau, armoede, gezondheid, sociale veerkracht, participatiegraad en een beroepsbevolking die beter past bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Op veel van deze terreinen schetst de monitor een positieve ontwikkeling sinds 2010, al kan nog niet gesproken worden van een trendbreuk. Op verschillende indicatoren ligt de score in Flevoland nog onder het Nederlands gemiddelde. Ondanks positieve ontwikkelingen, zijn er op het gebied van brede welvaart nog steeds uitdagingen.

Gezien de brede insteek van de kernopgave Krachtige Samenleving is in de contourenschets van het programma (# 2589110) de focus gelegd op 4 programmalijnen: Een gezond en veerkrachtig Flevoland, de vormgeving van een nieuwe regeling Leefbaar Platteland, Toekomstbestendige Gezondheidszorg en Arbeidsmarkt & Participatie.

De afgelopen twee jaar zijn de meeste belangrijke besluiten genomen, netwerken opgebouwd en daarbinnen acties in gang gezet. De rol van de provincie krijgt gestalte door opbouw, ondersteuning en actieve deelname in netwerken: veerkrachtige en gezonde inwoners via het platform 'WEL in Flevoland' (verspreiding gedachtengoed positieve gezondheid), toekomstbestendige gezondheidszorg via de Zorgtafel Flevoland en arbeidsmarkt en participatie via de Human Capital Agenda Zorg en Welzijn (met inzet van Flever als werkgeversorganisatie en de Sectortafel zorg en welzijn). De beperkte middelen dwingen tot creativiteit en samenwerking, waarbij ingespeeld wordt op actualiteit (bijv. faillissement ziekenhuis in 2018 of roep om meer preventie i.p.v. curatieve zorg) en behoefte in het veld.

Als provincie hebben we met het programma Krachtige Samenleving een positie opgebouwd waarin we samen met vele partners een bijdrage leveren aan verschillende maatschappelijke vraagstukken die in coronatijd alleen maar urgenter zijn geworden. Voor de komende periode ligt dan ook de nadruk op: het vasthouden van de juiste koers en inzetten op versnelling of verbreding.

Samenwerking en afstemming met de partners is en blijft de sleutel tot succes hierin.

Vanuit de gecreëerde positie zijn we steeds vaker in staat om vanuit Krachtige Samenleving (KS) een bijdrage te leveren aan andere provinciale thema's en trajecten (de oorspronkelijke gedachte achter de kernopgave KS). Niet alleen als het gaat om economie/ human capital, maar ook bijvoorbeeld aan de woonopgave 100.000+ op het thema wonen, vergrijzing en zorg.

Ruimte voor Initiatief

De relatie tussen de Flevolandse en de provincie verandert. Transitieopgaven als klimaatadaptatie, energietransitie, bodemdaling en de woonopgave vragen om meer integraliteit en interactie tussen provincie en medeoverheden op landelijk en gemeentelijk niveau. Door kennis, expertise en financiën te bundelen lukt het ons samen beter om de grote veranderingen het hoofd te bieden. Ook Flevolandse kunnen én willen helpen bij het oplossen van deze maatschappelijke vraagstukken. Als provincie sluiten wij bovendien graag aan bij initiatieven uit de samenleving.

Samen beleid maken en uitvoeren wordt steeds meer een vanzelfsprekendheid. Kenmerkend voor deze 'new public governance' is dat wij samenwerken met derden in een netwerksamenleving. Dit vergt een adaptieve op samenwerking gerichte organisatie en bestuur.

Door te experimenteren met een nieuw samenspel leren we hoe democratische waarden zich ontwikkelen, zodat we ook in de toekomst democratische principes als vrijheid en gelijkheid waarborgen. Tegelijk bestaat onze samenleving uit verschillende groepen mensen die zich ieder op een eigen manier zich verhouden tot de overheid. Er zijn assertieve Flevolandse die zelf initiatieven nemen en Flevolandse die niets met de overheid hebben. Daartussen beweegt zich een zwijgende meerderheid, die met meer of minder vertrouwen toekijkt. Hoe kunnen we in samenhang werken aan onze relaties? Deze opgave legt het accent op houding en gedrag, samenwerking binnen en buiten de organisatie en het leren van opgedane ervaringen. Dit uit zich vooral via de andere opgaven. Daarbij wordt opgemerkt dat de mate waarin een nieuwe bestuursstijl tot uiting komt (via een geïntegreerde benadering, op basis van het 'ja, mits'-principe en het opereren als complementair bestuur), wisselt per opgave.

Duurzame Energie

De positie van Flevoland als landelijke koploper op het gebied van hernieuwbare energieproductie is verder bestendig. In 2018 was Flevoland voor 30% energieneutraal (tegenover 7,6% gemiddeld in Nederland).

Wordt aangevuld

Regionale Kracht

Vanuit deze opgave wordt gestreefd naar het versterken van de economische structuur van Flevoland. De Entrepreneurial Ecosystem Index geeft een indicatie van de kracht van regionale economische ecosystemen. Flevoland scoort in deze index onder het Nederlandse gemiddelde. Tegelijkertijd is de Flevolandse economie met name de laatste jaren hard gegroeid. De opgave Regionale Kracht richt zich op het versterken van blauwgroene zones, Lelystad Airport en excellente woonmilieus. Tegelijkertijd hebben Provinciale Staten de woonopgave als één van de onderwerpen beschouwd van de Strategische Agenda; deze komt in de Perspectiefnota aan de orde. Ook in een Dialoogbijeenkoms in het najaar 2021 hebben Provinciale Staten van gedachten gewisseld over de vraag hoe Flevoland er over enkele decennia uit moet zien en welke waarden daaraan worden verbonden. In Deel 1 onder het kopje Regeerakkoord is al ingegaan op dit onderwerp. Ook het nieuwe coalitieakkoord en het kabinet Rutte IV hebben de focus op woningbouw. Deze ontwikkeling biedt allerlei mogelijkheden om Flevoland verder te ontwikkelen. Voor Flevoland geldt als uitgangspunt dat diverse randvoorwaarden, waaronder bereikbaarheid en voorzieningen, op peil moeten blijven of worden gebracht om deze ontwikkeling van de Flevolandse samenleving mogelijk te maken: we bouwen geen huizen maar een samenleving.

Circulaire Economie

Het streven is om in 2030 en verder als Flevoland bekend te staan als grondstoffenleverancier voor de circulaire economie (CE). Daarnaast stimuleert de provincie de circulaire economische innovatie naar een afvalvrije economie in Flevoland, waarbij de regionale economie een impuls krijgt. De afgelopen jaren is weliswaar de hoeveelheid afval per inwoner gedaald, de totale hoeveelheid afval is gestegen vanwege een toename van het aantal inwoners. Extra inspanningen lijken nodig om een afvalvrije economie te realiseren. Dat geldt ook voor het vergroten van het aandeel CE-werkgelegenheid. CE is een thema dat op (inter)nationaal niveau aan urgentie toeneemt. CE draagt bij aan grote opgaven als klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, milieuvervuiling en leveringszekerheid van grondstoffen. In het regeerakkoord staat het voornemen dat er een ambitieus klimaatdoel komt voor CE met een uitvoeringsprogramma (wens voor betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit). Recent heeft het PBL het kabinet opgeroepen in het Voortgangsbericht Circulaire Economie 2022 om het beleid meer te intensiveren, concretiseren en meer samen te werken om alle ambities waar te maken.

Landbouw: Meerdere Smaken

Deze opgave richt zich op een wendbare, weerbare en duurzame landbouwsector. Voor deze opgave is het streven in 2030 en verder bekend te staan om het aanpassingsvermogen van de agrofoodsector. De inzet vanuit deze opgave is gericht op innovatie en verdien capaciteit in het voedselsysteem van de toekomst. De uitvoering bestaat uit de ondersteuning van gemiddeld 10 proeftuinen gericht op verschillende verdienmodellen en uit het optimaliseren van condities die bijdragen aan de transitie van de agrofoodsector. De Agro Expert Raad adviseert het gebied over lange termijn thema's. We richten ons op dit moment vooral op ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan de opschaling van de in gang gezette ontwikkelingen, zoals een collectief teeltplan en de ontwikkeling van innovatiehubs. Een belangrijk vraagstuk is de druk op de ruimte en de integratie van de ambities op het gebied van biodiversiteit, kringlooplandbouw, stikstof en landbouw.

Bijlage 1 Beleidsvorming en afspraken

In de afgelopen jaren zijn er meerdere (beleids)programma's tot stand gekomen. In 2018 zijn meerdere beleidsprogramma's gebundeld in het Omgevingsprogramma. Het Omgevingsprogramma is een verdere uitwerking van wat de provincie belangrijk vindt en wil doen om te zorgen voor een goede leefomgeving. Hierin staat beschreven wat het te voeren beleid is en welke maatregelen of acties we nemen om onze doelstellingen te kunnen bereiken. Dit kan gaan over bijvoorbeeld de ontwikkeling, het gebruik en beheer van onder andere wegen, natuur en bodem: de 'fysieke leefomgeving'.

Naast het Omgevingsprogramma hebben Provinciale Staten de afgelopen jaren diverse beleidsdocumenten of programma's vastgesteld. Deze recente beleidsdocumenten moeten passen binnen de Omgevingsvisie FlevolandStraks, ook na eventuele actualisatie. De lijst is niet limitatief en kan worden aangevuld met PS-uitspraken zoals in aangenomen moties verwoord.

- Landschapsvisie Landschap van de Toekomst
- Bossenstrategie
- Natuurinclusief
- Actieplan biodiversiteit
- Watervisie en -programma
- Mobiliteit en Ruimte
- Woonagenda
- Aanpak stikstof
- Erfgoedprogramma
- Cultuurnota
- Beleidsplan Recreatie & Toerisme

Daarnaast zijn er specifieke gebiedsprogramma's en afspraken die invloed hebben op de leefomgeving:

- Almere 2.0
- MRA Oostflank
- Amsterdam Bay Area/ Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
- Markermeer-IJmeer
- Lelystad Next Level
- Deltaplan van het Noorden/ Lelylijn
- PMIRT
- Verstedelijkingsstrategie